

**Byggnadsminnesförklaring av tingshuset, kv Rättvisan 4, Sollefteå församling.
Sollefteå kommun**

Länsstyrelsen i Västernorrlands län förklarar med stöd av 3 kap 1§ och 7§ lagen (SFS 1988:950) om kulturminnen m m att tingshuset, kv Rättvisan 4, Sollefteå församling i Sollefteå kommun, har övergått till att bli byggnadsminne enligt detta kapitel.

SKYDDSFÖRESKRIFTER

1. Byggnader och staket på tingshustomten får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. I huvudbyggnadens inre får inte göras ingrepp i stomme, ändring av rumsindelning, ändring av eller ingrepp i fast inredning.
3. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
4. Hela området skall vårdas så att anläggningens karaktär inte förvanskas.
5. Det på situationsplanen med särskild linje markerade området får inte ytterligare bebyggas. Inom skyddsområdet får inte heller sådana åtgärder vidtas med mark och vegetation att karaktären förvanskas. De staket som finns inom tingshustomten får inte rivas eller på annat sätt förändras.
6. Om det finns särskilda skäl får länsstyrelsen lämna tillstånd till att byggnadsminnet ändras i strid med skyddsföreskrifterna.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Fastigheten förklarades 1992-12-03 i regeringsbeslut nr 6 för statligt byggnadsminne. Härvid fastställdes också de av riksantikvarieämbetet utarbetade skyddsföreskrifterna för byggnaden.

Enligt avtal mellan Staten och Vasakronan AB övergick fastigheten 1994-06-09 med full äganderätt till Vasakronan AB. Enligt 3 kap 1§ lagen (SFS 1988:950) om kulturminnen skall ett statligt byggnadsminne som övergår till annan ägare än staten därmed utgöra ett byggnadsminne enligt denna lag. Länsstyrelsen skall enligt 3 kap 7§ samma lag i sådant fall utfärda förklaring om detta.

BESKRIVNING

Under 1800-talet hölls ting i Sollefteå på flera olika ställen. Efter 1882 höll man till i en flygelbyggnad till Hullsta gård. 1902 konstaterades hösttinget att det var nödvändigt att häradet uppförde ett särskilt tingshus. 1904 fick man tillstånd för detta av Härnösands landskansli. För att spara pengar valde man ingen centralt belägen tomt att bygga på utan en tomt i hörnet av Djupövägen och dåvarande Bryggaregatan (nuvarande Hågestavägen) inköptes. Entreprenaden gick till byggmästaren J. Wallgren. Denne skulle uppföra tingshuset efter ritningar av arkitekten Folke Zettervall, som ritade ett hus i fornnordisk anda.

Tingshusets huvudbyggnad är placerad i nord-sydlig riktning på den stora hörntomten i kvarteret Rättvisan 4. Separata byggnader uppfördes samtidigt för vaktmästare och uthus. Vaktmästarebostaden inrymmer förutom bostadslägenhet även 2 fängceller. Den ursprungliga uthusbyggnaden innehöll bodar för ved och kol samt ett avträde. Numera är de omdisponerade för garage.

Samtliga byggnader är uppförda i timmer och är till och med nedre våningens fönster klädda med stående panel medan övre hälften av husen samt gavelfälten övervägande har liggande panel. Den yttre panelbeklädnaden är målad i mörkt brunt med de dekorativa detaljerna i grönt, rött och gult. Sadeltaken är belagda med tvåkupigt lertegel. En del taknockar avslutas av genombrutet kambräde och somliga gavelnockar avslutas av gapande drakhuvuden. Skorstenarna är höga och smala med genombrutna huvor.

Tingshusbyggnadens mellersta del är något indragen både på framsidan och baksidan och flankeras således av något framskjutande partier av vilka det i norr inrymmer den på tvären i huset förlagda tingssalen. På husets vardera gavel är trapphus, i det norra går trappan upp till enkelrummen ovanför tingssalen, vilka från början var avsedda som övernattningsrum för nämndemännen. På södra gaveln är ett utbyggt halvcirkelrunt trapphus där trappan leder upp till bostadsvåningen. På husets baksida finns ett litet trapphus i form av ett runt torn, med en spiraltrappa, samt en loftgång som stötts av träpelare.

Till tingssalen leder en trappa av granit som på var sida omges av stora granitblock. Det utskjutande vindfånget vid ingången till tingssalen ger starka associationer till stavkyrkorna. I trekantfältet ovanför dörren är utskurna blommor och i mitten Guds allseende öga inom en triangel, och vindfångets taknock bär ett långt och smalt fabeldjur med uppspärrad mun. Gavelfältet ovanför vindfånget har rankornamentik och texten "Sollefte ting" och gavelnocken pryds här av huvudet av en tupp, symbol för vaksamheten. Taket över tingssalsdelen är uppbyggt till ett fyrsidigt utsiktstorn och krönes av lagens jämnt vägande vågskålar. Samtliga fönster är indelade i små spröjsade glas. Exteriören har inte förändrats i någon nämnvärd grad, endast en utbyggnad på husets baksida i form av ett arkivrum har tillkommit.

Tingssalen har bevarats till största delen intakt. Dess mått är 9,56x13,95x7,0 meter. Zettervall ville gestalta den som en fornnordisk samlingsal. Taket är utformat som ett pannåtak och uppbäres av 7 kraftiga bjälkar, som går i liv med väggarna, och med konsolförsträvningar. Vägganfängen är i form av djurhuvuden, som riktas in mot takets mitt. Väggarna i salen är avdelad av en stående ribbpanel, ovanför denna en lig-

gande panel. Den nedre panelen är träfärgad med smala rundstavsdekorationer målade i rött. Över stora ingångsdörren är ett tredelat fönster ut till foajén och dörren flankeras av uppåtgående strävor, som avslutas med utåtstående skulpterade rundlar. Dessa utgör i sin tur stöd för en tvärgående balk, som avslutas med drakhuvuden. Norra väggen upptas till stor del av en öppen spis som från början var den enda värmekällan. Den är nedtill uppbyggd av rött tegel och har vit-putsad kupa med 6 kvadratiska ventilationshål placerade tre och tre över varandra. Här finns byggåret 1906 inpräglad i en kopparplåtshuv.

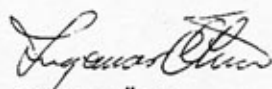
Under 1950-talet skedde en viss modernisering av tingssalen för att få den ljusare. Man vitmålade väggfälten ovanför panelen och bytte ut de gamla möblerna mot andra i ljust träslag av vanlig kontorsmodell. De gamla bänkarna för allmänheten utbyttes och de ersattes av enkla soffor i röd galon. En av järnkronorna togs bort och ljusrör och spotlights monterades uppe vid taket.

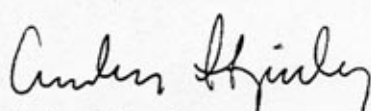
Under 1990-talet har ett återställande av tingssalen genomförts. Den ursprungliga möbleringen har delvis återförts och 1950-talsbänkarna har flyttats ut i vestibulen. Väggbelysningen har nedmonterats och den under 1950-talet borttagna takkronan har åter inmonterats. Väggytorna har tvättats.

1994 genomfördes dessutom en exteriör renovering med målning av fasader, komplettering av snickerier och staket samt omläggning av lertegeltak.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Ingemar Öhrn jämte ledamöterna Ingvar Byström, Arne Englund, Ivan Enström, Sigge Godin, Anders Kempe, Kerstin Kristiansson, Elisabeth Lassen, Åsa Möller, Elvy Söderström, Sten-Olof Öberg, Anders Östrand, samt suppleanterna Hjördis Höglund, Jan Sjödin och Göran Sydhage.

I den slutliga handläggningen deltog även länsråd Leif Byman, länsantikvarie Inger Liliequist, samt antikvarie Anders Stjernberg, föredragande.

Ingemar Öhrn

Anders Stjernberg

Kopia till:

Vasakronan AB, Region Nord, Storgatan 29, 852 30 Sundsvall
Riksantikvarieämbetet, kulturmiljöenheten
Länsmuseet-Västernorrland
Byggnadsnämnden, Sollefteå kommun
PE
RäE, jur sek

För åtgärder enligt 3 kap 8§ kulturminneslagen

Inskrivningsmyndigheten vid Sundsvalls tingsrätt, Box 467, 851 06 Sundsvall
Överlantmätarmyndigheten i Västernorrlands län, Box 154, 871 23 Härnösand